

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שביעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

ובהם נהגה "יומם ולילה"

לנצל "כל רגע"

כי הם "חיינו" ואורך ימינו, ובהם "יומם ולילה", כך אומר כל אחד ואחד מאתנו "כל ערב" בברכת אהבת עולם. אך חובה עלינו לראות שהדברים יהיו נאמרים "באמת" ולא ח"ו... ובפרט בשבועות אלו, שהמושג "ביטול תורה" צריך חיזוק מיוחד; נראה איפה להביא מדברי רבנו, שהי' מזהיר וחוזר ומזהיר, בימים אלו בפרט, מתוך "חיל ורעדה", לראות "לנצל כל רגע" ללימוד תורה.

"פחדו" של יעקב אבינו

ונתחיל בדברים שאמר בישיבתו הק' "ארחות תורה", למחרת תשעה באב בבוקר. כאשר זכינו ברוב חסדו ית"ש שהי' בא רבנו בכל סיום זמן, "מיום היווסדה", להראות היבטו לבניו – בני הישיבה הק' על מה שממשיכים את הלימוד עד "למחרת", ואינם בכלל "תיוגה הבורה" ח"ו. וכך פתח את דבריו: מצינו שיעקב אבינו לא רצה לשלוח את בנימין עם אחיו למצרים, אע"פ שהם הוצרכו לנסוע למצרים לקנות אוכל מיוסף, ויוסף אמר להם שלא יבואו רק אם יביאו אתם את בנימין, בכל זאת יעקב אבינו היסס הרבה זמן, ולא הי' יכול לשלוח את בנימין "פן יקראנו אסוף".

והשבטים ראובן ויהודה, היה להם ויכוח שלם עם יעקב, ואעפ"כ יעקב לא רצה לתת. אי, מאיפה יהיה לאכול? הרי יעקב לא חשב שיפול אוכל מהשמים, בכל זאת לא הסכים לשלוח. כי בזמן שיש "תורה"

– יש הנגה מיוחדת, וכשאין הרבה תורה של ציבור "יותר קשה". לכן כל זמן שהם היו "כולם ביחד", והיו לומדים אצל יעקב אבינו, כמבואר בחז"ל שיעקב למד עם יוסף, וכן עם שאר השבטים, אז כנראה היה הכל בסדר, אבל לשלוח את בנימין בדרך, כשכבר חסר ה"ספסלי" של לימוד התורה, "פחד מאד" יעקב אבינו.

"אין חיתר" ביטול תורה!

אם כן "כל אחד" צריך לדעת, שימי "בין הזמנים" צריך לנצל כמה שאפשר, חוץ אם צריך לנוח קצת, אבל מה שחיוץ מזה, צריך לנצל את "כל" הזמן, ולא לחשוב שיש "חיתר", בבין הזמנים מותר ביטול תורה, אין חיתר לביטול תורה! רק מה, אם נוקטים שזה צורך לבריאות מילא. אבל אם לא, אז בין הזמנים הוא כמו כל הזמן! מאי נפק"מ בין הזמנים מאמצע הזמן.

בתורה כתוב ושננתם לבניך ודברת בם, האם יש מיעוט ולא בבין הזמנים? חז"ל לומדים ודברת בם ולא בדברים בטלים, אבל לא דרשו למעט בין הזמנים... ממילא צריך לדעת שבין הזמנים זה "זמן", רק מה שחושבים שצריך לבריאות... אבל לולא זאת כתוב ודברת בם "בשבתך בביתך ובלכתך בדרך".

ואתם שמקיימים כל השנה את הדין ולומדים טוב מאד, ה' יעזור שגם בבין הזמנים תנצלו את הזמן, לא חלילה וחס למעלה מהכוחות, רק כמה ששייך, מה שלא מפריע לו, כזה נשאר בין הזמנים כמו באמצע הזמן, אין חילוק בין הזמנים לאמצע הזמן, איפה כתוב בתורה בין הזמנים?

יעזור להינצל "מהגזירות"

והמשך: אה! אנחנו צריכים מאד רחמי שמים... רח"ל בזמן האחרון באו אנשים ורוצים "למעט תורה" בכלל ישראל! לעשות כל מיני דברים, וצריך רחמים מרובים.

פרשת השבוע – ב"בכל" לבבך

ואהבת את ה' אלוךך בכל לבבך. הנה אם הי' המצוה דאהבת ה' סגני בקצת לב, אז גם כשהי' אוהב בכל הלב, אז חיתר לא הי' כ"כ מצוה גדולה, דהוי קצת כאין מצוה ועושה, אבל עכשיו דהציווי בכל הלב, אז המצוה יותר גדולה. וגם אז כל מה שלבו עולה בתורה, אז לבו גדול יותר, ואז יש עליו מצוה שגם חלק זה שנתוסף לו יאהב. נמצא דתמיד יכול לעלות בהמצוה, שיש לו מצוה עוד יותר גדולה, וכל פעם עולה אצלו גדול המצוה. נמצא כי זה חסדו יתברך שיהי' לו יותר שבר, ושיוכל לעלות תמיד, ושיתחדש אצלו חלק מצוה חדש, מה שעד עכשיו לא הי' לו, ויכול לעלות בלי סוף, (כת"י שרשם לעצמון).

פרשת

ואתחנן

◆◆◆

שנת

תשפ"ה

◆◆◆

גליון 314

ומה ש"יותר נשתדל ללמוד", הקב"ה יעזור שנתפטר מהם, ונוכל ללמוד תורה, ולקיים מה שהתורה אומרת, וכולנו נזכה שתתרחב תורה, יתרבו ישיבות, יתרבו חדרים, הכל יתרחב! הקב"ה יעזור לנו שנוכל לזה, שתתרחב תורה ויראת שמים, ונוכל בעז"ה "באלול" ללמוד טוב, וימים הנוראים הכל יהיה על צד חיות טוב.

הי' קשה לחזו"א ללמוד...

וסיים דבריו: ה' יעזור, מה שיותר אנשים לומדים, יש יותר סייעתא דשמיא. אומרים שחזו"א היה מתבטא שבזמן בין הזמנים, היה צריך לעשות יותר מאמצים כדי ללמוד, היה "מאד קשה לו". ובאמצע הזמן כיון ש"כל הציבור לומדים" היה קל יותר גם אצלו. כאשר כל הציבור לומד, כיון שאדם לומד בבני ברק ואדם לומד בירושלים ובעוד עיירות, יש "יותר סייעתא דשמיא", אך כשמגיע בין הזמנים ולומדים פחות, כבר יותר קשה, כיון שהציבור לא לומד יש "יותר קטגוריה", והיה צריך לעשות יותר מאמצים כדי ללמוד. ממילא עכשיו שמתחיל בין הזמנים, צריך "לעשות מאד מאמצים" להתחזק, וגם אם לא יכול ללמוד כל היום, לכל הפחות יראה ללמוד "הרבה שעות", כמה שיוכל, צריך לעשות מאמצים גדולים להתחזק, ובזכות זה הקב"ה יעזור שניפטר מאלה שרוצים ח"ו למעט תורה בישראל. ע"כ.

עצה "שלא ליפול"

שאלו, האין זוכים שלא ליפול בימי בין הזמנים. תשובה: ילמוד "הרבה" כל יום!

ונתן עצה מעולה לחיזוק בבין הזמנים – לקבל על עצמו "לסיים איזה מסכת" [קטנה] עד סוף בין הזמנים.

"רגע תורה" דבר הכי טוב!

אמר רבנו: הרי "אין טוב אלא תורה", וחזר והדגיש אין טוב "אלא תורה" נמצא ש"רגע אחד" של לימוד התורה, זה הדבר הכי טוב בעולם!

ובכל זאת לדאבוננו "בקלות מאד" אנשים מבטלים את הלימוד, בשביל איזשהו דבר קל... ולא מבינים שאין דבר טוב יותר מזה...

השומע לעצת ה"זקנים"...

ובנוגע ל"טיוולים", לבי דופק... בהעלותי על לבי מה שהי' פעם אחת ביום שישי בפניא דמעלי דשבתא ממש, מיד בתחילת בין הזמנים, התקשר אלי "בבחילות" ידידנו חיקר הכלתי נשכח הרה"ג ר' יצחק לוונשטיין זכרנו לברכה, שאבוא "תיכף מיר" לרבנו, היות שרבנו רוצה לכתוב מכתב להזהיר על הטיוולים, אחרי שנסתלקו לעולמם רח"ל באופן נורא שני בני ישיבה יקרים...

ועל אף שהזמן הי' דחוק מאד, אמר שאני חייב לבוא כי רבנו רוצה לכתוב "מיד" מכתב היות שזה "פיקוח נפש". [וכמובן שלאור קריאה כזאת עוזבים את כל הבית כמתכונתו... ורצים לרבנו]. ואז כתב רבינו מכתב דלהלן, כשהוא "בצער נורא ואיום..." [אי"ה ניתן לזהות את הצער והחרדה, על הכתב...]

העתק המכתב: הן עדיין אנו בהתחלת ימי הנופש וכבר קיפחו שני בחורי ישיבות חייבה, ואנו קוראים לכל א' לא ליגרר לטיוולים כי זה סכנת נפשות ממש, והשומע לעצת הזקנים תבוא לו ברכת כל טוב.

כמה ענינים "בהלכה"

וכיון שראינו כמה "חובת" להשתדל "בכל ענין" בשקידתה ועמלה של תורה, ולימדנו רבנו, שהחיוזק "הכי גדול" לתורה, זה "ללמוד..." ולכן ה' אומר שאמירת שיעור כללי, זה "חיוזק לתורה" הלכה למעשה... לכן נביא א"ה כמה דברים מרבנו בעניני הלכה, ויהי רצון שיוסיף "דעת" ופולחן דאורייתא...

סגירת חגורה תוך כדי הילוך...

ונפתח בחידוש ממרן החזו"א זצוק"ל, בדנין הוצאה בשבת. וז"ל (באו"ה סי' ק"ה סק"ו), נראה ללמוד מכאן דאם הוציא בגדו לרח"ל, ולבשו ברח"ל כשהוא מחלץ, חייב.

ועפ"ז אמר רבנו, שמי שיוצא לרח"ל כש"חגורתו" פתוחה, וסוגרה אחרי שיוצא לרח"ל, נמצא שעושה בזה "הנחה", וברח"ל דאורייתא "חייב הטאת". וזה גם כשסוגר "תוך כדי הילוכו".

תליה והורדת תמונה

עוד ה' מביא רבנו חידוש החזו"א, שתליית תמונה על הקיר, כדי שתישאר שם, הוי בכלל "בונה", וכן להסירה, הוי בכלל "סותר". ועפ"ז ה' מחמיר רבנו, שלא "לגעת" בלוח שנה, שה' תלוי אצלו על הדלת בחדרו, היות זה עומד שם לתקופה ארוכה, והחמיר לעצמו "במקצצה".

אסור לומר לגוי לקרב מיתתו

עבודה זרה (דף י"ח ע"ב), מעשה בר' חנינא בן תרדיון כשהוציאוהו להישרף, ונתנו ספוגין של צמר על לבו, ואמר לקלצטונירי שאם נוטל הספוגין הרי הוא מביא לחי עוה"ב. וצ"ע האידן חותר לומר לו ליקח הספוגין הרי "מקרב מיתתו" ורוצה הוא. [ובשו"ת אגרות משה עמוד בזה בכמה מקומות ותירץ בדחוקים גדולים]. [כתבים].

לחוסף לימוד בליל ט"ו באב

כ"ב (קכ"א ב') דלא מוסיף יסוף, דכשאינו מוסיף ללמוד "בלילה" מ"טו באב והלאה נענש במיתתו, יש לעיין מה נפק"מ אם זה יום או לילה הא חייב ללמוד בין ביום בין בלילה.

ואע"פ שיש מי שסוברים דבלילה עדיף, כמו שמשמע ברמב"ם דאין רנה של תורה אלא בלילה, ובאמת בעירובין (דף ס"ה ע"א) פליגי אמוראי מה עדיף, מ"מ לא מסתבר דאם מחליף ולומד בזמן יום במקום לילה, עובר איסור, וחייב עובר זה מיתה.

ועיין בגיטין (ס' ע"ב) דמשמע דאם לא הספיק אדם ללמוד ביום, שילם זה בלילה, אבל לכתחילה ה' לומד יותר ביום, [כתבים].

קדימה למצוה שנתחייב בה תחילה

יל"ע במו שנתחייב במצוה קודם, אם יש דין להקדימה מחמת זה, ולמשל מי שאכל ונתחייב בברכת המזון, ויצא לצרכיו, אם צריך להקדים תחילה ברכת המזון הואיל ונתחייב בה קודם. ומצינו סברא זו בזכרים (צ"ע"ב) דשלמים של אמש קודמים לשל היום ופרשיי הואיל ובאו ראשון יקרב ראשון.

והגרעק"א בגליון השו"ע (או"ה סי' ז') דן לענין ברכת המזון ואשר יצר מי קודם, ורוצה לומר דברכת המזון דהוי דאורייתא לגבי דרבנן י"ל דהוי כמו מקודש ע"ש.

אמנם בשאגת אריה (סי' כ"ב) כתב דדרבנן לגבי דאורייתא הוי כדבר הרשות, ולא נאמרו בזה כללי קדימה, דמי שרוצה לעסוק בדבר הרשות ויש לפניו מצוה, לא נאמר בזה דיני קדימה להקדים את המצוה לרשות.

ובאילת השחר זכחים (דף צ"א ע"א) הובא סברא זו ונתיישב בזה כמה דברים ע"ש. אך עצם הדבר הוא תמוה למה מצות צריך להקדים החשוב, ודבר הרשות יכול להקדים לפני מצוה. [כתבים].

קדושת ה"אותיות לחוד"

אותיות א-ב לעצמם משמע שיש בהם קדושה, והלומד א-ב הוי לימוד תורה. וראי' לזה מהא דתנן באבות הלומד אפי' אות א' חייב בכבודו, ואם אות א' לחוד אינה תורה, למה צריך לכבדו הרי זה כאילו לימדו צרפתי.

וכן ראי' מריש מגילה דאמר מנצפ"ך צופים אמרו, ופריך והא אין נביא רשאי לחדש דבר, הרי שזה ג"כ בכלל תורה שנאמר ע"ז הכלל דאין נביא רשאי לחדש.

ואמר שאין ללמוד עם קטן אותיות א-ב בתשעה באב, דהוי בכלל פיקודי ה' משמחי לב.

וה' אומר שטוב עושים מלמדי תינוקות שלומדים עם התינוקות תחילה האותיות "לחוד" [ולא לומדים מיד הברות], כי זה עצמו לימוד תורה.

ואמר שיש להזהר שלא להיכנס לבית הכסא עם אותיות א-ב בכתב מרובע, כיון שיש בהם קדושה.

[במאמר המוסגר] כשלמדנו בישיבה קטנה, יצא אז שטר של "חמש שקל" עם ציור של הרמב"ם, ע"י כיתוב כמה הלכות מהרמב"ם, באותיות קטנות מאד. ואמר שאם יקראו את זה, תחול על זה קדושה, ויהי אסור להיכנס עם השטר לבחכ"ם.

תלמוד תורה קודם לציצית

באילת השחר זכחים (צ"א א') ד"ה יל"ע הובא להק' מ"ט מותר להקדים בשחרית הטלית לברכות התורה הרי תלמוד תורה תדיר יותר מציצית, ע"ש מש"כ.

אך באמת קדושה מעיקרא ליתא, דעצם זה שמחשב בדעתו ללבוש ציצית הרי מקיים במחשבה זו מצות תלמוד תורה, ונעד כאן לא פליגי הרמ"א והגר"א רק לענין ברכות התורה על הרהור, אבל לכו"ע מקיים בזה מיהא מצות ת"ת, ונמצא שהקדים תורה לציצית. [כתבים].

מחשב לעשות עבירה

שאלתי פעם למרן הגרי"ז זצ"ל לפמ"ש רבינו יונה בשע"ת (שער ב' אות מ"א), דמדכתיב ולא תתורו וגו' הוזהרנו שלא לחשוב לעשות עבירה, א"כ כל מי שחשב לעשות עבירה אפילו שלא עשה יהא פסול לעדות מדרבנן, כמבואר בחו"מ סי' ל"ד ברמ"א בשם ר' ירוחם דמי שעבר עבירה אפי' שאין עליו מלקות פסול מדרבניהם.

אמנם ברמב"ם (פ"י מהל' עדות הל' ג') פוסק דרק איסור שחייב עליו מלקות פסול, וגם איסור דרבנן שחייב עליו מכות מרדות פסול מדרבנן, אבל בלי שיהא חיוב מכות אינו נפסל. [כתבים].

"אזהבים דבריה" – וממהירים לבוא...

כלל ה' אומר רבנו, שבת "דארף מען זיין אין שטוב", פ"י בשבת צריך להיות "בבית". ונימק פשוט מאד, כי בבית אדם כבר רגיל, ויודע את כל מה שצריך להתכונן לשבת, כדי שלא להיכשל ב"הילול שבת קדש" ה', אם בעניני האור והמקור וכו' וכו', אך כשנמצא במקום זר, קשה מאד להתכונן, היות ואינו מכיר מספיק, והרבה פרטים שלא עלתה על דעתו מעש"ק, צצים לפתע באמצע שבת, ורח"ל בנקל אפשר להיכשל ב"הילול שבת".

ואם בכל זאת הוכרח לשבות חוץ לביתו, יראה להגיע מוקדם מאד, אם לא בליל ששי, לכל הפחות בבוקר יום ששי, כדי שיוכל להתכונן היטב, ואם יחסר איזה פרט, יהי אפשר עוד להשיג בחנות וכדומה. ולמזהיר ולזהר "שלומים תן כמי נהר".

תפילה – מופתי אלישע ע"י "תפילה"

הגמ' במגילה (כ"ז ע"א) מביאה מחלוקת על הפסוק ואת כל בית גדול שרף באש, מה זה בית "גדול" ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר מקום שמגדלין בו תורה, וחד אמר מקום שמגדלין בו תפלה. מ"ד תורה דכתיב ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, ומ"ד תפלה דכתיב ספרה נא "הגדולות" אשר עשה אלישע, ואלישע דעבד "ברחמי" הוא דעבד.

מבואר בגמ' שכל המופתים שעשה אלישע, היו על ידי "תפילה". ועי' בהתם סופר (שו"ת או"ה סי' קצ"ח) שהאריך לבאר מנלן שלא עשה ע"י שמות וכדו'.

וראינו בספר משכבות זהב שהעתיק מספר צדקת הצדיק לרבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל שכתב וז"ל אפשר לעשות מופתים עפ"י התורה, וכך היו כל מופתי משה רבינו ע"ה שפתח שער חדש בד"ת, ועפ"י אותו אור בדברי תורה היה נמשך שפעת אור בעולם לפעול אותו דבר, ואפשר לעשות ע"י תפלה. ומצינו בנביאים שסיפר הכתוב כל המופתים שעשה אליהו, ושעשה אלישע וכו', ואע"פ שהיו רק לפי שעה הם פתחו שערים בזה, כי כל מופתי אליהו היו עפ"י התורה ועל ידיה [דרך משל ירידת האש ע"י חידוש תורה שחידש להתיר הבמה], וכל מופתי אלישע ע"י "תפלה", כמו"ש מגילה, ואלישע דעבד ברחמי.

וזכה לפי שנים מאליהו, כי "יותר יש לפעול ע"י תפלה", אבל מ"מ מה שעפ"י תורה גדול כמו"ש פ"ק דשבת (י' ע"א) מניחים חיי עולם ועוסקים בהי שעה והמעמיק יבין עכ"ל.

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מורפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה.

ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספרו 0799-555-555 שלוחה 6.